

Együtt az igazság keresésében

Mt 6,33

Bizonyoságot tenni gyűltünk ma egybe, mi unitáriusok. Hadd lássa a világ, kik vagyunk, és mit akarunk. Lássa és vessze össze eszményeinkkel életünket, állítsa egymás mellé céljainkat és eredményeinket, hitünkkel mérje le tetteinket és tetteinkkel hitünket.

A bizonyoságtételre azonban a magunk érdekében is szükségünk van. Azt várjuk tőle, hogy a magunk igazságaiban megerősödjünk. Rendkívül nagy dolog ez, mert az emberi lélek számára nincs nagyobb felemeltetés, mint tudni azt, hogy az igazság mellette van, azaz ő van az igazság mellett. Nem arról van szó, hogy ki a nagyobb, ki az erősebb, kinek van több joga: hanem arról van szó, kinek van igaza. Áll-e mellettünk valami olyan törhetetlen és megcsúfolhatatlan igazság, amely előtt mindenkinek tisztelettel kell meghajolnia, s ha áll, mint ahogy áll, mi ez az igazság?

A mi igazságunk Jézus evangéliuma, mindaz a tanítás, amelyet így foglalt össze és állított elénk megvalósítandó célként: „Keressétek először Isten országát és az ő igazságát.” A mi igazságunk tehát, amelyet az unitárius reformáció, Dávid Ferenc örökségeként ránk hagyott, nem más, mint bizonyoságot tenni az egy igaz, élő Istenről, hirdetni és megélni az ő akaratát, mint életünk örök célját.

A keresztény egyház célját a misszióban jelölte meg: „tegyetek tanítványokká minden népeket”. Az unitárius vallástól távol áll a misszió fogalma, inkább életfeladatról, hivatásról, erkölcsi és lelki helytállásról beszélünk. Érthető, hiszen a mögöttünk levő 437 esztendő története szinte megszakítás nélküli testet és lelket ölő harcban telt el, amelyben a pusztító létfenntartás és a megmaradás vitte a legfontosabb szerepet. Az unitárius vallás befelé néző lett, a belső alapokat kereste, a belső erőket gyűjtötte és állította munkába, ihletésért, pedig a múlt felé fordult, hogy a megvívott harcok tanulságaiból merítsen lelket a további küzdelmekre.

Ebben a véget nem érő harcban az unitarizmus kohó lett, amelyben szikrázó gondolatok hevültek, de a világ meg nem értő közönyében, sőt ellenséges magatartásában elhalványultak, vagy megsemmisültek. Igaz, hogy önmagában kitermelte a minőségi ember és a mély és tisztult vallásos meggyőződés fennkölt típusát, amely egyik alaptényezője lett élethivatásunknak. A 19. század vallási közömbössége háttérbe szorította, de a 20. században a kisebbségi sors és a szellemi-lelki rabság hosszú évtizedei ismét életkérdéssé tették a lelki vigyázást és számvetést, sőt bizonyos lendületet adtak a belső építkezésnek.

Vallásunk a reformáció keretében nem a szeretlen gondolkodásmódnak a csökevénye, amint azt az előítéletes felfogás szívesen hirdeti, hanem ellenkezőleg, egy belülről kibontakozó lelki érzésnek az eredménye, sőt azt a gondolatot is

megkockáztatjuk, hogy a reformáció igazi lényegének a megtestesítője, az eszme végrehajtója és megkoronázója. Az unitárius hit nélkül a reformáció befejezetlenül maradt volna, mint egy isteni gondolat, amelyet értelmetlen emberi kéz metsz keresztül. A villogó pallos lesújtását nálunk Dávid Ferenc mártírlélke védte ki, odaadván saját életét, hogy megmentse az isteni igazság kiteljesedését.

Az unitarizmus így lett kovász, az örök erjedés keresztény szimbóluma, élő és feszítő lelkiismeret. A haladás zászlója alá szegődött s mindig az élre küzdötte fel magát. A tudományos kutatás eredményeitől nem félt, sőt maga kereste a hit és tudás összhangba hozásának lehetőségeit. A darwinizmus metsző szeleit a lélek vitorláiba fogta, s a létért való küzdelem nyers fogalmát a fejlődés nagyszerű gondolatával itatta át. A kiválasztódás törvényét a fizikai világból az erkölcsi világba emelte, hirdetvén a jézusi elvet, hogy emberségünk megítélésénél nem a nyers erő mennyisége, hanem a lélek minősége az irányadó. A fejlődést, amely mint alaptörvény letagadhatatlan, vallásos szinten a tökéletesedés gondolatával cserélte fel. Célja nem az volt, hogy Isten lekönnyörögje a világra, hanem hogy a világot, s benne az embert, emelje Istenhez.

Mint előharcos megteremtette azt a tényérnyi helyet, mely mindig tárt karokkal várja a jobb világért, a jézusibb életért küzdő gondolkodók csoportját. A kevésbé megértettek, az örök kisebbségek ígéretföldje és mentsvára lett, de egyúttal örök hirdetője és bizonyosága az eszmék diadalának a nyers erőszak felett. Így kapcsolódott be az isteni tervezésbe és töltötte be hivatását azok között, akik egy pillanattal előbb látták meg a hajnalt, akik egy lépéssel az emberiség előtt menteltek, akik egy szemernyit emberibben szerettek s egy sóhajtásnyival nehezebb keresztet vállaltak a jövőért. Akik soha nem tévesztették szem elől a nagy célt, Isten országának és az igazságának a keresését és megélését.

Unitárius vallásunk hivatásának sajátos hangsúlyt ad az a tény, hogy vallásos eszméink gyökereit mélyebbre eresztheti a nemzeti élet talajába, amiből önként következik, hogy több értéket felszívhat, ill. felszínre hozhat abból. Az unitarizmus belső természetéből, rugalmasságából következik ez a spontán alkalmazkodás, mondhatni átlényegülés, mivel nem kötött hittételek és törvények, hanem a lélek segítségével oldja meg ezeket a kérdéseket. A léleknek, pedig megvan az a nagyszerű adottsága, hogy egyszerre szétbont és összetesz, megkülönböztet és harmonizál, tehát egyszerre tud nemzeti és egyetemes lenni. Az unitárius vallás, nemcsak mint a reformáció teljes kivirágása, hanem mint a magyar vallásos génusz csúcsteljesítménye jelentkezett, amikor a gondolatszabadságot, mindenkinek megelőzve, a keresztény vallásban

világfogalommal és lelkiismereti törvénnyé emelte. Az csak természetes, hogy egy nemzet, mint a magyar, mely évszázadokon át a szabadság szent eszméjéért vért, vallásos vonatkozásban a keresztény világot a lelkiismeret szabadságával ajándékozza meg. Elfogulatlanul beszélve, ennyi jogon egyetlen nemzet sem tehet. De az is természetes, hogy ezt a gondolatot a magyar lélekből az unitarizmus termelte ki. Mint hogy az is természetes, hogy a világnak egy másik részén, Észak-Amerikában, ahová kezdetben a politikai és más üldözöttek emigráltak, az unitarizmus később a rabszolgaság felszabadításának bajnokaként jelentkeztek, s népe zászlójára felírta, és lelkébe véste az emberi élet méltóságának szentségét.

Hazatérve, számunkra az „erdélyiség” egyet jelent vallásunk azon törekvésével, mely a nemzeti értékeket az egyetemes színvonalra kívánja emelni. Erdély önálló állami léte ezzel az unitárius örökséggel indult. Nagy fejedelmei ezt az örökséget védték valahányszor a vallásszabadság védelmére kardot rántottak. Az pusztán az unitarizmus erdélyi sorsának tragédiájához tartozott, hogy amíg kifele a tőle örökölt eszméket védték, befelé a sorait mind nagyobb buzgósággal ritkították. De ez is velejárója a jézusi életnek és hivatásnak. Messiások sorsa ez.

Azért e pillanatban mindnyájunkat töltsön el nagy benső öröm, hogy unitáriusok lehetünk. Szívünk be egyszer magunkba ezt a nagy, boldog és tiszta világosságot, amellyel körülvesz minket anyaszentegyházunk és mondjuk: ez a fény Isten ajándéka, jó nekünk benne járnunk! Fogadjuk meg, hogy sohasem fogjuk ablakainkat elzárni ez előtt a csodálatos, felülről való világosság, szellemünk áldott értelme előtt, amelyben a minket átölelő Isten kijelentésének a sugárzását érezzük. Gondoljuk el újra ezt a szabadságot, amely a tulajdonunk. Milyen nagy dolog az, hogy mi Jézus önfeláldozó szeretetében felszabadulunk minden szolgaság alól. Mi Isten akaratának engedelmeskedünk, úgy amint ez az akarat az evangélium fényénél lelkiismeretünkben megszólal. Ez a mi nagy lelki autonómiánk. Becsüljük meg ezt a szabadságot, mert az érettségnek, a nagykorúságnak, a szellem örök méltóság-

ának olyan tudatával és jellegével ruház fel, amelyet sehol másutt megtalálni nem lehet.

És végül gondoljunk e pillanatban mindarra az áldásra, amit az unitárius hit népünk életében jelentett és jelent. Milyen magyar volt, milyen bátor és mennyit szenvedett! Valami titkos közösség odafűz az éhező és hitükért üldözést elszenvedő prédikátor elődeinkhez, akiknek álmaiból anyanyelvű irodalom születik; Európa országújtait járó, egyetemeken tanuló áldozatos lelkű akadémistáinkhoz, akik tarisznyájukban könyvet, kultúrát hoztak, iskolát teremtettek, tudományt műveltek; hívó népünkhöz falvakon és városokban, akik véres századokban a sanyargatások borús időszakában hűséggel megállottak a tiszta religio, unitárius hitük mellett, s ha kellett, az életük sem volt drága, csak hogy megvédjék azt.

És most tegyük fel a kérdést: Méltók vagyunk-e őseink hitéhez és örökségéhez?

Erre a kérdésre bizonyosságunkkal válaszolunk. Hitet teszünk itt és most amellet az evangéliumi értékrenden alapuló élet mellett, amellyel unitárius vallásunk megajándékozta az emberiséget, mert valljuk, hogy ez az élet számunkra Jézusban öltött testet, aki maga „az út, az igazság és az élet”. Megőrizzük a reformáció örökségét, hogy unitárius hitünk és anyaszentegyházunk legyen korunk élő lelkiismerete, amely szembeszáll minden értékromboló törekvéssel. Megőrizzük, és kiteljesíteni igyekszünk azokat az értékeket, amelyekkel az unitarizmus gazdagította az emberi szellemet és művelődést, közelebbről a magyar és erdélyi lelkiiséget s töretlenül akarjuk átadni gyermekeinknek, a jövődönnek. Hisszük, hogy a történelem Ura, a mi egy igaz Istenünk méltónak talál őseink hitéhez. Ez ünnepi órában kérjük Őt a mai nemzedék élő hitével:

„Virágozzék szent vallásunk,
Lelki, testi szabadságunk,
S nekünk drága kis egyházunk”. Ámen.

(Elhangzott a Budapest-Szentlőrinci templomban az unitárius találkozó alkalmából tartott istentiszteleten 2005. augusztus 27-én.)

Dr. Szabó Árpád

Dr. Szabó Árpád püspök

Rázmány Csaba püspök

Vallásos közösség!

Pestszentlőrinc – 2005. augusztus 27.

Textus: Mt,18,20 „mert ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük”!

István király ünnepének árnyékában a sok lelkesítő beszédet hallgatva azt a nagyszerű következtetést vontam le, hogy a családot és a nemzetet, valamint a kultúrát és az anyanyelvet csakis a vallásos élet és tudat tudja megvédeni! Ennek feltétele a szétszórtságban élő magyarság egyesítése. Én úgy látom, hogy egy nemzetet a vallás, a hit csakis úgy tehet nagyra és erőssé, ha van bátorságunk szembenézni a valósággal, illetve ha vannak közös céljaink, amelyeknek mindenki részese, és nem bocsátkozunk egyéni, meggondolatlan és felelőtlen módon, élheteretlen gyülekezetek létrehozásába. Közös célok nélkül nincs közös felemelkedés. Unitárius egyházhoz való hozzáállásunkat meg kell végre reformálni, hogy mindenkiben tudatosuljon, hogy hitünk szerint a gyermek nem teher, a munka nem alimizsna, a tanulás nem kiváltság, a hit és a gyülekezeti élethez való csatlakozás nem szégyen.

Szent István királyunk egyik legmeghatározóbb meghagyása az összefogás, ami a legfőbb üzenete annak, hogy a Magyarországi Unitárius Egyház – vagy együtt az Erdélyi egyházzal fog felemelkedni és megerősödni, vagy sehogy se! Egyházunk csakis híveinek sokszínűségében, erős, teherbíró egységében tud megmaradni a ma is dúló vallási sovinizmus közepette!

A Jézus által hangoztatott közösségi szellem, az összefogás nagyszerű példája a felolvasott bibliai vers.

Ma már sem vallás sem egyház nem létezik közösség nélkül, ezzel szemben egyéni hite lehet minden embernek, ugyanakkor a hit csakis a közösségben válik vallássá. Ebből az következik, hogy téves minden olyan vélekedés mely azt mondja: – „én vallásos vagyok, mert otthon naponta imádkozom, és meghallgatom a vasárnapi rádiós istentiszteletet”! Mindez nem elég testvéreim, mert a hitet külsőségekben is kifejezésre kell juttatni. Csakis a közösségben való részvételen keresztül vallhatod meg igazán őseidtól örökölt hitedet, és nem egyénileg, vagy elszigetelt kis csoportokban, mint ahogyan gyönyörű énekünk is kifejezi ezt: – hol a hívek seregében örvendek szép éneklésben, – és csakis a közösségben érzed az imádság Isten közelébe juttató hatását. A gyülekezet hite által nő hited és lelke-

sedésed. A közösségben érezheted, hogy mindenki barát és testvér, nem úgy mint otthon a hatalmas bérházban, ahol még a szomszédodat sem ismered. A közösségben jelen van a jézusi szellemiség, a jóság, a szelídség, a békeesség és a testvériség. A közösség érdekében végzett bármilyen csekély munka teszi az embert emberré, testvérré és egy életre összekovácsol, még olyan emberekkel is akikkel csak nagy ritkán találkozol.

Jézus sír Jeruzsálem felett: Oh Istenem hányszor akartam összegyűjteni fiaidat és leányaidat, de nem sikerült. Mondhatná ugyanezt itt az anyaországban szinte minden unitárius lelkész, akiben volt erre való törekvés: – oh hányszor próbáltam meg egybegyűjteni, te drága Erdély, kitelepedett unitárius fiaidat és leányaidat, mert jobb lenne itteni templomainkban imádkozni a testvériség és a megmaradás szellemében, mint más vallású környezetben, avagy magányosan, esetleg egy évben egyszer szabadság idején az otthoni templomban. Sajnos szavunk gyenge és nem hallatszik a falakon túlra, pedig, amikor valamelyik templomunkban az ünnepek alkalmával többen egybegyűlünk, olyankor még az orgona is szebben szól, még az ének is az imádság is magasabbra szárnyal és ilyenkor valóban érezzük, a jézusi mondás nagyszerűségét, hogy ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben ott én is jelen vagyok.

Jöjjetek hát, testvéreim, ebbe az otthont idéző templomba és e hazában levő minden ima, és közösségi életet biztosító drága hajlékba, mert aki az unitárius hitben keresztelkedett és konfirmált, megérdemli, hogy a szülőföldtől távol is, megtalálja az igazi testvért a hitbeli családot, továbbá a teljes körű lelki gondozást, amit mi csonka-magyarországi lelkészek mindenki számára biztosítunk, hogy mindenki megérezze, hogy itt is pont olyan jó imádkozni és jó zsoltárt énekelni, mint otthon! Ezzel tudjuk bebizonyítani a világnak, hogy mi unitáriusok, éljünk bárhol is a világban, testvérek vagyunk, mind emberek, akiknek törvénye a szeretet, célja is egy a munkában a hitben, reménységben és szeretetben, mert csak így lehet a miénk az a boldog föld, amit Isten országának nevezünk. De hogy ez így legyen, jöjjetek bűnbánó lélekkel, imádkozzunk. Ámen !

Rázmány Csaba
püspök